

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Az egész országgal harmóniában haladjon Budapest szebb jövő felé*

Forrás: *Magyarország*

Bm. 1923. 11. 18.

Osztályozás	
Tárgy	9.439
Hely	
"1872/1923"	
Helyszám	

„Az egész országgal harmóniában haladjon Budapest szebb jövő felé“

Kormányzói kézirat Pest és Buda egyesítésének 50 éves jubileumán. — Berzeviczy: „Hálát adunk a Gondviselésnek, hogy felhalmozunk engedte azt az óriási szellemi tőkét, amelyet Budapest képvisel“. — Csillérikék a mai napot is éretlen politikai tüntetésekre használták fel. — Te Deum a belvárosi főplébánia-templomban. — Ünnepléses közgyűlés a városházán

(A Magyarország tudósítójától.) Budapest születésnapja külsőségeiben alig vehető észre. A város legtöbb helyén nem lengenek ünnepi zászlók, csak a belvárosi plébánia-templom környékén, az Eskü úton és a Váci utcának az Újváros-háza felé eső részén. A város jelenlegi urai elfelejtették előkészíteni a lakosságot, hogy külsőségeiben is ünnepelje meg a mai jubileumot. A hivatalos ünnepek délelőtt tíz órákor kezdődtek.

A belvárosi ősi árpádkori alapítású főplébánia templomban

Csernoch János bíboros hercegprímás Te Deumot és Ünneplés szent misét pontifikált, amelyen megjelentek közelünk kitünőségei. A főhercegi család részéről József főherceg és Augustia főhercegnő Zsófia leányukkal, valamint Izabella főhercegnő, Gabriella leányával. A templomot délszaki növényekkel díszítették fel és a középső hajóban rendőrök és cserkészek álltak sorfalat. A templomi zenekar ünnepies hangjai betöltötték az óriási templomot, amelyben

Pest, Buda és Óbuda városok egyesítésének ünneplése megkezdődött.

A kormány részéről Nagy Emil igazságügy-miniszter, Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter és Rakovszky Iván belügyminiszter jelent meg, de ott volt Schioppa pápai nuncius is, egyházi díszben, valamint a tábornoki kar és a törvényhatóság számos tagja, akik között azonban csak a keresztény községi párt tagjait láttuk. A bizottsági tagságukról lemondottak hiányoztak. A mise után az előkelőségek egy filmoperatőr gépe előtt elvonulva

a váci utcai újvárosházára mentek,

ahol féltizenkettőre volt kitűzve a jubileumi díszközgyűlés.

A közgyűlési termet krizantémummal és őszi rózsával díszítették fel. Az elnöki emelvényrel szemben a félkör alakú padsorokban foglaltak helyet az előkelőségek. A jobboldalon ült Csernoch János, utána Zsófia és Gabriella főhercegnők, József főherceg, Augustia főhercegnő és Izabella főhercegnő. A másik oldalon ült Nagy Emil és Rakovszky Iván miniszterek, mellettük Schiopszky Béla, a nemzetgyűlés elnöke. A hátuk mögött Hevesi Simon főrabbi, aki mellé Bárczy István miniszterelnökségi államtitkár ült.

A másik Bárczy István, Budapest volt főpolgármestere, sajnos nem volt jelen, mint ahogy Budapest legsebbe és legjobban fejlődő korszakának egyetlen képviselőjét sem láttuk.

A főhercegi vendégek háta mögött ült a tábornoki kar, a baloldalon a szélső sort Schioppa Lőrinc pápai nuncius zárta be, aki pont szembe ült Csernoch János hercegprímással. A közgyűlési termet a keresztény községi párt tagjai töltötték meg túlnyomóan, közöttük feltűnik Wlassics Gyula báró, Mayer János, Hoyos Miksa gróf, Raffay Sándor püspök, Strausz István és még számos képviselő alakja. Ernst Sándor is itt van, aki már szokásból is ugyanoda ül, mint ahol a nemzetgyűlésen szokott ülni: a középre. Az elnöki emelvényrel szemben van a Horthy Miklós kormányzó számára fentartott hely, kis asztal, amelyen virág ékeskedik, előtte hatalmas támlásszék.

A termet halk moraj tölti be, a zsúfolt karzatok közönsége fészkelten figyel, amikor háromnegyed tizenkettő felé belép a terembe Wolff Károly, oldalán Csilléry András és hátamögött Haller István.

A városi Wolff-párt emberei ezt az ünnepélyes alkalmat sem mulasztják el és vezéréket harsányan megüdvözlözik, mintha csak egyszerű, rendszeres közgyűlés volna, amelyen pártjuk többsége dik-tálja Budapest székesfőváros politikáját.

v. fiz.) (Oldal)

Wolff Károlyval tehát bevonult az ünnepies jubileumi díszközgyűlésre a politika is, amely ettől az időtől fogva bizony csak rövid időközönként volt távol az ünneptől.

Horthy Miklós kormányzó tizenkét órákor lépett a terembe, lelkes eljenzéstől kísérvé.

Mintán a kormányzó elfoglalta a számára fentartott karosszéket, Folkusházy Lajos alpolgármester ölnök — aki a beteg Sipőcz polgármestert helyettesítette — megnyitotta a díszközgyűlést.

Bejelenti, hogy a kormányzó leiratot küldött a fővárosnak, amelyet Szászovszky tanácsnok főjegyzőnek nyújt át felbontás és felolvasás végett. Szászovszky felolvasa

a kormányzó következő szövegű leiratát:

— A székesfőváros mai nevezetes ünnepén hálás kegyelettel emlékezem meg ama férfiak érdemeiről, akik ötven évvel ezelőtt Buda és Pest egyesítésével alapját vetették meg egy modern, nagykultúrájú városnak. Az ő céltudatos és sikerektől követett munkájukból nőtték ki Budapest fejlődésének bámulatos arányai, melynek a szerény keretekből rövid évtizedek alatt a világvárosok sorába emelkedett. A világháború, a forradalmak és az azt követő bolsevizmus által megszakadt közel félszázados fejlődés

után ma nehéz viszonyok között súlyos feladatokkal terhelve küzd ez a város lakossága boldogulásáért. Ehez a küzdelemhez merítsen erőt és kitartást az egyesítést létrehozó elődök fényes példájából és nagy multjuk má újból feléledő emlékeiből. Hő óhajom, hogy az egész országgal harmóniában minden magyar szíve szeretetében zárva haladjon Budapest keresztény alapokon (viharos eljenzés) szebb jövő felé.

Ezután Schiopszky Bélának, a nemzetgyűlés elnökének leiratát olvasta föl Szászovszky tanácsnok, melyben a nemzetgyűlés üdvözlését tolmácsolja a főváros jubileuma alkalmából. Ezután rázendített az énekkar a Himnuszra, melynek elhangzása után

Folkusházy Lajos alpolgármester tartotta meg beszédét.

Amikor beszédében olyan kitevételekhez ért, amelyek hizelegtek a Wolff-pártnak, a teremben lelkes eljenzés támadt, amikor azonban azt mondotta, hogy „harmónikus együttműködés“ — alig néhány bátor-

talán tényér csapódott össze. Ugyancsak ilyen gyönge tepsot kapott a volt főnagymester, Bárczy is, akiről néhány szóban kénytelen volt megemlékezni Folkusházy, akár akart, akár nem.

A legnagyobb tapsot azok a kitételek kapták, amelyek természetesen

a büns Budapestre

vonatkoztak, amelyből a szónok szerint teljesen kivezett a kisvárosi kedélyesség. Ez nagyon tetszett. Annyira tetszett, hogy nem is Folkusházyt, hanem Wolff Károlyt éltették újból a lelkes párhívek, akik közül többen annyira megelégedtek a díszközgyűlés ünnepélyességéről, hogy a padot verték. Budapest második ötven évét bizony nem iskolák építésével, nem a közös munkában való egyetértéssel, hanem pönderéssel kezdték Wolff vezér hívei.

Folkusházy után

Berzeviczy Albert

mondotta el nagyszabású, mélyen átgondolt és magas szárnyalású beszédét. A beszéd nagyszerűsége vall, hogy Wolff hívei kevésbé tapsoltak meg, mint az előbbi beszéd egyes kitételeit. Az előkelő közönség azonban mélyeséges figyelemmel gyönyörködött az Akadémia elnökének beszédében és a végén is lelkesen és hosszasan megtapsolták.

Berzeviczy nagy beszédéből kiragadjuk e részeket:

— Hogy mint bizottságnak a törvény alapján tagja, a mai ünnepi alkalommal felszólalok, arra engem egyebek között az a körülmény is feljogosít, hogy egyika vagyok a főváros törvényhatósági bizottság azon tagjainak, akik az ötven év előtti Budapestet már érett ésszel látták, ismerték. Most, hogy a reánk kényszerített és elvesztett háború és az azt követő erőszakos és igazságtalan békekötés következtében elvesztettük ezeréves virágzó országunk kétharmadrészét, most, hogy nemzeti kultúréletünkben nélkülözni vagyunk kénytelenek Pozsony, Kassa, Nagyvárad, Kolozsvár, Temesvár közreműködését, most

hálát adunk a Gondviselésnek, hogy azt az örösi szellemi tökélet, melyet a mai Budapest képviselt, itt felhalmoznunk engedte, mert az, ami itt van, az legalább a miénk marad.

A szomorú összeomlás, melyet a háború kimenetele hozott ránk, okozta, hogy ha ma Budapest ötven éves fejlődési korszakáról beszélünk, ez alatt tulajdonképpen csak negyvenöt év értendő, mert az utolsó öt év alig volt elég a forradalmak és az idegen megszállás romjai eltakarítására, a kultúrunka folytonosságának csak némi helyreállításra, szenvedett roppant veszteségeink némi pótlására.

Szívfacsaró látvány annak szemlélete, hogy a negyvenöt év lelkes, buzgó, németekben majdnem túlbuzgó főrekrése eredményéből mennyi veszett kárba a beállott közromlásban és mennyi gyűlölettel, rosszakarattal, elfogultsággal és bizalmatlansággal találkozunk most is.

De mindez nem tántorít meg bennünket. Ha az egész világ ellenünk fordul, bizunk benne, hogy velünk van az, aki erősebb az egész világnál: az Isten. Szemünket ne vesszük le a multról, mely büszkeséggel tölthet el, melyről soha elszakadnunk nem szabad. De nézzünk egyúttal bátran a jövőbe, melyben kódón át is megpillanthatjuk a napot, az új sötétjén át is a pirkadást. Harcolnunk kell és fog kellenni a jövőben is külső és belső ellenségek ellen, de harcoljunk úgy, hogy minden csapásunk igazán ellenséget érjen és ne önmagunkon ejtsen sebet. Dolgozunk és alkotunk kell szilassitárad, Istenbe vetett

hittel, reménnyel és az egész nemzetet átfogó nagy lelki szeretettel.

Az egész közgyűlés feldúlva tapsolt a magasszárnyalású beszédnek és losszan ünnepelte Berzeviczy Albertet.

Berzeviczy után

Csilléry Anrás

állott fel, aki már egész nyíltan a pártpolitika mezőjére lépett és nem is tagadta, hogy a Wolff-párt nevében szónokolt. Beszédét Rómáról, Babilonról és Bizáncról, de akkor találta meg önmagát, amikor

előledezve arról, hogy milyen díszes és előkelő közönség előtt beszél,

rátért a szokott nótára.

Elmondotta a tőle megszokott tirádákat a Budapestre beözönlött idegenekről, akik magukhoz ragadták a hatalmat, stb stb. Beszéde eme részéből nem hiányzott a mentalitás sem, amely sohasem hiányzik ezekből a szónokletekből. Hívei a háta mögött lelkesen tapsoltak a mentalitásnak, de a legnagyobb sikere volt akkor Csillérynek, amikor a nemzetköziségéről szaturált budapesti sajtókultúrát esoteltte. Nem is volt ez ünnepi beszéd, hanem programbeszéd, amelyet egész bátran el lehetett volna mondani akármelyik kerületi választói beszámolóban. Mélység, vagy szónoki emelkedettség, vagy legalább is a nap jelentőségéhez méltó tapintat és ízlés azonban nem volt ebben a szónoklatban.

— Budapest nem évszázadok, hanem évtizedek folyamán hirtelen fejlődött — mondotta többek közt — és a gazdasági és társadalmi helyzetből folyó szükségesség számos idegent is idecsábított, akiknek nagy része derék, hasznos polgára lett a fővárosnak, mivel egyrészt az ország törzsökös lakosságából került ki, másrészt azonban saját, szemre hirtelen felvették a magyarság látszatát, de sem lelki alkalmuknál, sem tradíciójuknál, sem moralitásuknál fogva nem tudtak összeforrni a magyarság gyökerével. Lassanként ezek a kívülről beözönlöttek ragadták magukhoz a gazdasági életet. (Úgy van!) azután a közéletben a vezetést, mely hatalommal visszaélve, a saját mentalitásukra átformálva, rüt hálátansággal ízték azért, hogy ottont nyertek. (Hosszantartó taps, zajos úgy van! úgy van!)

Budapest lett a centruma egy országrontó nemzetközi izgatásnak, ahonnan kiterjesztve csapjait, alkalmassá tették a vidéket is az 1918. októberi eseményekre.

A vidéket Budapestnek ez a hirtelen előtört fejlődése teljesen alárendelt helyzetbe hozta. A vidék gazdasági és kulturális haladását lehetetlenné tette, amikor onnan mindent felsziva, érte cserebe semmit sem adott, legfeljebb a nemzetköziségből szaturált

budapesti sajtókultúrát, (úgy van!)

mely, mint a nemzet lelkéből teljesen idegen, okozta hanyatlását. Mert nem volt elegendő csak modern középületeket emelni Budapesten, az üres falak maguk még nem építmények, ha azok a nemzeti gondolatnak hajlékot adni nem tudnak. (Úgy van!)

Amely nemzet letér a történelmi alapról, mely multját, őseit megtagadja, amely csak a zsibvásár értékmeghatározását ismeri el velük szemben, megérett a bukásra.

Ez az a büns szellem, mely nagyra nővelte a destruktív korrupt irányt, melyből a bolszevizmus és proletárdiktatúra vörös virágai fakadtak.

E tényekből le kell vonnunk a tanulságot a jövőre nézve, mert láthatjuk, hogy ilyen csapásokkal szemben csak a keresztény és nemzeti eszme érvényesítése nyújt védelmet. (Úgy van!) A mi vezérünk nem Marx, hanem csak a Pesti hegyen vértanuhalált halt Szent Gellért tithos szelleme lehet. (Taps, éljen.) Nekünk a jövő küzdelmeiben szükségünk van egy erős nemzeti, keresztény Budapestre, mert ez kell, hogy legyen a mágnesez erő, amely állandó vonzódásban tartja az elszakított területeket.

A lelkiélet nélkül épített csillogó Budapest nem a miénk, a hitelbe épített Budapest, amelynek terhet szegény utódok ízetik, nem a miénk, a materialista szellemtől átitatott Budapest nem a miénk. De a miénk a vezekló Budapest,

mely keresi a hit útján a megigazulást, a miénk az ősi tradíciókért küzdő Budapest, a miénk az a Budapest, mely nem az ország félcíme, hanem büszkesége, amelynek iskolái a hazafiság, a keresztény erkölcsi melegségek. És mi, a keresztény községi párt boldogok vagyunk, hogy

Isten különös kegyelméből

a mi rendeltetésünké lett e nehéz küzdelem.

Miután Csilléry befejezte,

a hívek újból Wolffot éljenzették,

és akadt egy magáról megelégedett lelkes városatyja is, aki így kiáltott közbe:

— Halljuk Wolffot!

Lehet, hogy Wolff Károly szívesen beszélt volna, de erre mégsem került a sor. A hatalmas terem egyes sarkaiban véletlenül ráesett a tekintetem néhány szoborra. Itt láttam azoknak a képmásait is, akik egykoron polgármesterei és vezetői voltak ennek a városnak. Mintha ezek a szobrok ezekben a pillanatokban lesütötték volna szemüket. Vagy csak úgy rémlett, hogy lesütötték, mert Budapest ötvenedik születésnapján magukról megelégedett városatyák nem Budapestet, nem Magyarországot, hanem Wolff Károlyt ünnepelték.

Két óra felé járt az idő, amikor a Szózat elénekelésével véget ért a díszközgyűlés és a közönség elhagyta a hatalmas termet. Először Horthy Miklós kormányzó távozott, majd a hercegprímás és is főhercegi vendégek. A hatalmas terem csakhamar kiürült és Csilléryék gyűlölködő uszító hangzavarát felváltotta a csend.